

Johann Nicolaus Funck

**Ad Ornandam Panegyryn Qva Serenissimi Principis Ac Domini Domini Friderici II.
Hassiae Landgravii ... Natalem LVI. A. D. XIX Kal. Sept. M D CCLXXV. Hora
Decima Pvblico Academiae Nomine Devotissima Gratvlatione Prosecvtvrvs
Beatvm Esse Principem Pacificvm D. V. Comprobabit Perbreui Praemissa De
Legibvs Vetervm Romanorvm Annariis Dissertatione ... Invitat**

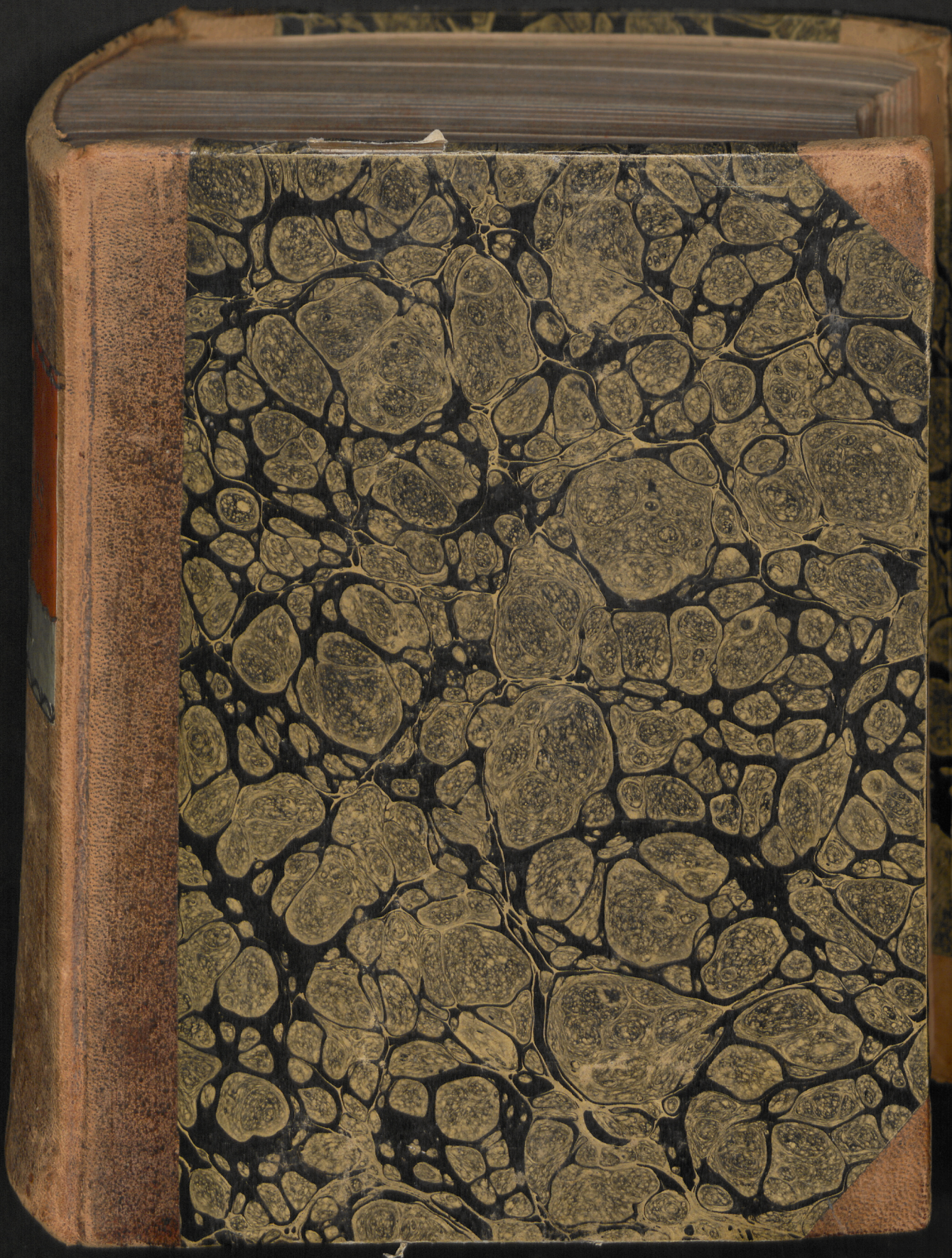
Rintellii: Typis Ant. Henr. Bösendahl, [1775]

<https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1755744722>

Druck Freier Zugang

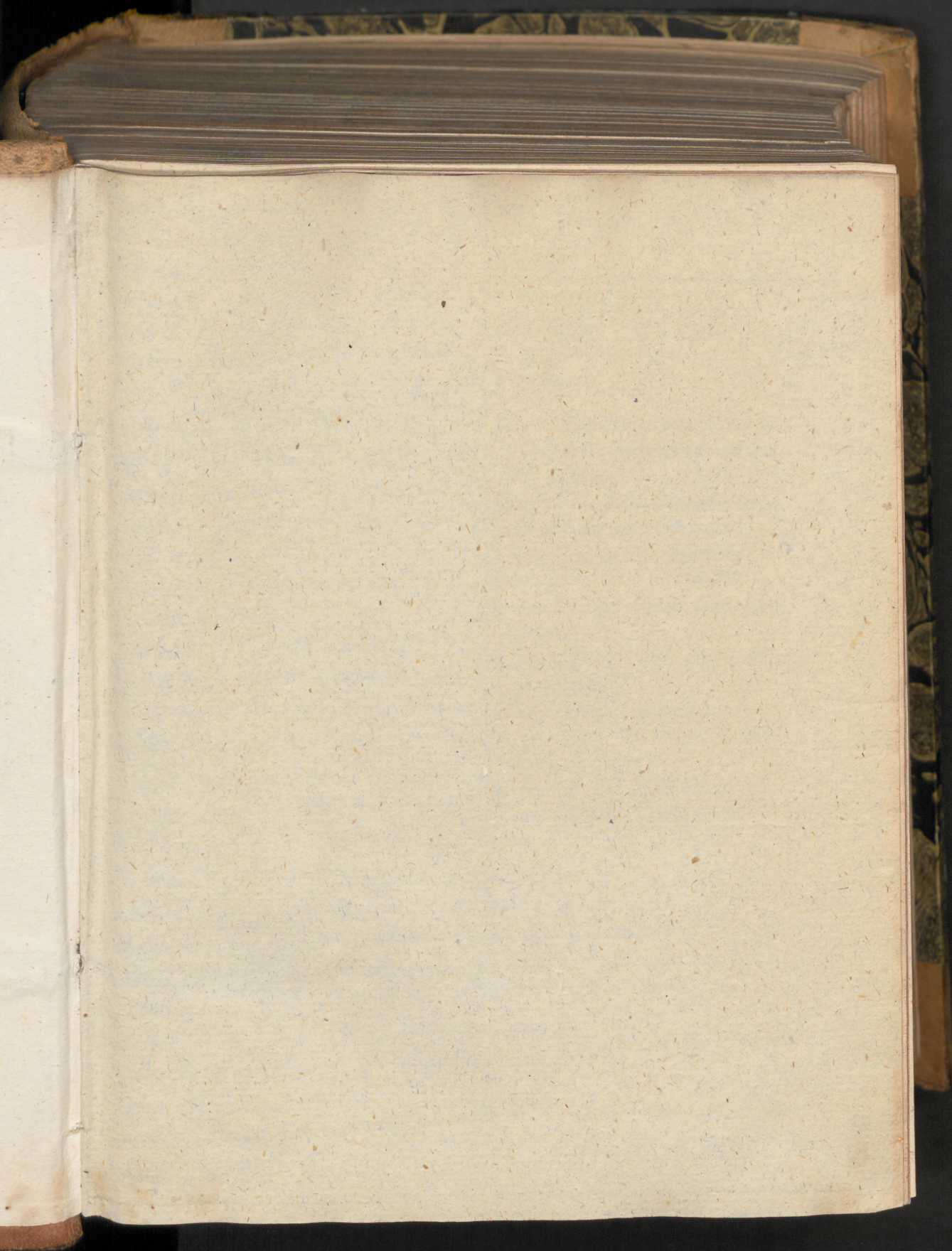

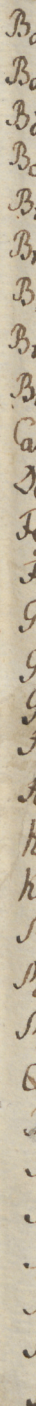

N. K. — 1 (28.)

9/
13/
AD ORNANDAM PANEGYRIN
QVA
SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI
DOMINI
FRIDERICI II.

HASSIAE LANDGRAVII PRINCIPIS HERSFELDIAE COMITIS
CATTIMELIBOCI DECIAE ZIEGENHAINAE NIDDAE
SCHAVENBURGI ET HANOVIAE RELIQUA
PATRIAE PATRIS CLEMENTISSIMI

ATQVE
RECTORIS ACADEMIAE HASSO - SCHAVENBURGICAE
MAGNIFICENTISSIMI
NATALEM LVI.

A. D. XIX KAL. SEPT. CIO IO CCLXXV. HORA DECIMA
PVBLICO ACADEMIAE NOMINE
DEVOTISSIMA GRATVLATIONE PROSECVTVRVS
BEATVM ESSE PRINCIPEM PACIFICVM

D. V. COMPROBABIT

PERBREVI PRAEMISSA

DE LEGIBVS VETERVM ROMANORVM
ANNARIIS DISSERTATIONE
PATRIAE ET LITERARVM AMANTISSIMOS QVOSQVE
AVDITORES

QVA DECET HVMANITATE INVITAT

IOH. NICOLAVS FVNCCIVS.

RINTELII TYPIS ANT. HENR. BÖSENDAHL, A. T.

— — — — —

Conditor vr̄bis Romulus ad arma ferenda, ad colendos agros, ad opificia quaeuis paranda, et artes exercendas, viros arbitratus est iuuenes aptissimos esse: ad saluberrima reip. capienda consilia, elegit senes, vt principum atque adeo patrum primo centum constituto senatu, de rebus maxime necessariis consulerent regi atque populo. Ex Sabinis patrum nobiliorum mox centum accesserunt alii: vt fenatorum ille numerus cum imperio mirum quantum temporis successu augetetur. Atque hinc solum erant omnes eligendi magistratus ex senioribus, qui sapientia, vsu, et longi temporis experientia valerent: cum nihil videretur esse insolentius, sine facultate, animo et ingenio, ad imperium promoti inberbi iuvene, cuius madeant post auriculas crines. Neque solum antiquo more seruata, sed legibus tandem etiam annariis sancita et confirmata reip. capeffendae consuetudo: vt per gradus, ordine ac decenter, non per saltus, impudenter ac temere, in amplissimo Romanorum imperio, quisque dignitatem et gloriam consequatur: eamque omnes solum in virtute, grauitate, meritis, atque adeo in rebus praeclare gestis positam esse existiment. Regum sapientissimus SALOMON, decimo ecclesiasticis capite, infelicissimam deplorat gentem, cuius rex puer est. Atque PLATO necessarium arbitratur, vt senes imperent, iuuenes obtemperent: quod pluribus dissertatione, de iure depontanorum scripta, demonstratum fuit. De legibus annariis acturus, non eas intelligo, quae, recuperata libertate, a Romanis statim, postquam ob tyrannidem reges fuerant exacti. consulum, praetorum, aliorumque magistratus annuos tantum esse voluerunt, ^{a)} saepius repetitae, confirmatae, ampliatae, nunquam vero, si recte memini, annariae fuerunt appellatae. Sed tamen rerum Romanarum ac vniuersae

---

^{a)} De rep. ordinanda Bruti consultatio vid. apud DIONYSIUM Halicarn. antiq. Roman. l. 4. oper. tom. 1. p. m. 268. Confer. LIVIUS l. 2. c. 1. l. 4. c. 24. l. 33. c. 32. CICERO de legibus l. 3. c. 3. Alii non numerandi.

uersae antiquitatis peritissimus ALEXANDER AB ALEXANDRO scribit: a) Magistratus et honores geri ultra annum, annaria lege prohibetur, Iulius vero Caesar lege sanxit, ne praetoriae prouinciae ultra annum, neue cosulares plus biennio obtinerentur. De Iulio Caesare quod monuit, ANDREAS TIRAQVELLVS, annotatione ad eum locum, opinatur, ex PLVTARCHI Caesare desumptum esse: eius autem nihil ibi reperies. b) Apud DIONEM CASSIVM vero c), Gaeca si feceris Latina, leges: Caesar legecauit, ne quis omnino praetor anno, aut consul biennio amplius, a suo magistratu, continuo imperaret. Quoquo se res habeat modo, sensu longe alio, FESTVS: annaria lex, quae et annalis a Cicerone, Liuius, et aliis vocatur, dicebatur ab antiquis ea, qua finiuntur anni magistratus capiendi. Ad eam prouocat CICERO d), quasi vulgo esset notissima. Eundem, inquit, magistratum, ni interfuerint decem anni, ne quis capito. Aeuitatem annali lege seruanto. Imo eiusdem argumenti fuisse plures innuit: e) legibus enim, inquit, annalibus cum grandiore aetate ad consulum constituebant, adolescentiae temeritatem verebantur. ET OVIDIVS: f)

Iura dabat populo senior: finitaque certis

Legibus est aetas, unde petatur honor.

Ab auctoribus sigillatim *Villia* (perperam ab aliis *Iulia*, vel *Iunia*) et *Pinaria* vocantur, aliquando etiam ab effectu comitalis, quod modum et quasi frenum comitiis daret. LATINVS PACATVS: g) nec quisquam tantum valuerit nobilitate, vel gratia, vel pecunia, qui annos comitali lege praescriptos festinatis honoribus occuparit.

Ab antiquissimis reip. temporibus, licet in constituendo senatorum ordine consueuerunt aetatis rationem habere: annales scriptae non fuerunt leges. Quod diserte CICERO h) docet, ubi illarum iniquitatem asserit. *Maiores nostri*, inquit, *veteres illi admodum antiqui*, leges annales non habebant: quas multis post annis attulit ambitio, ut gra-

A 2

dus

- a) Genialium dierum l. 4. c. 6. p. m. 463. b) Neque legis meminit SVETONIUS Caesare. c) Rom. histor. lib. 43. p. m. 256. d) De legibus l. 3. c. 3. Confer. PETRVS CRINITVS de honesta disciplina l. 8. c. 13. oper. p. 145. IOH. ROSINVS antiquit. Roman. l. 8. c. 5. p. m. 832. SAM. PITISCVS antiq. Rom. lexico v. *lex Villia*, tom. 2. p. 73. e) Philipp. orat. 5. c. 17. f) Faetor. l. 5. v. 66. g) Panegy. Theodosio Augusto dicta cap. 7. h) Philipp. orat. 5. c. 17.

duos essent petitionis inter aequales. Cum annalibus videtur esse coniuncta lex Genucia de magistratibus, quam L. Genucius tribunus plebis tulit anno CCCCXI. C. Marcio Rutilo IV. et Q. Seruilio Ahala cons. ne quis eundem magistratum intra X. annos caperet, neque duos magistratus vno anno gereret. a) Eamque legem anno DCLXXXIII. L. Corn. Sulla, dictator et consul II. cum Q. Coecilio Metello Pio repetiit et confirmavit: vt, si quis magistratum peteret, quem ante gessisset, nisi decennium interiectum esset, eius ratio non haberetur. b) Eademque Cornelia lex, APPIANO teste, c) vetuit praeturam ante quaesturam, et consulatum ante praeturam habere. Quod ipsum aliquando tamen, senatus et populi indulgentia, vsu venisse nouimus. Quoad homines canam priscamque probitatem seruabant, ac modeste suam et publicam salutem more maiorum tuebantur: scriptis non opus erat legibus, quibus aetatem in discernendis magistratibus definirent. Et cum dignitas summa nunquam, nisi bene meritis, concederetur: nec dum ambitio esset eo progressa, quo temporis successu tandem peruenit: omnino superuacaneum videbatur, obicem illi ponere, quin, ante annos aetatis definitos, ad magistratus petendos adspirare potuerint. Anno ab vrbe condita DLXXXV. L. Manlio Acidino et Q. Fulvio Flacco cons. LIVIO teste, d) rogatio primum lata est ab L. Villio tribuno plebis, quot annos nati quemque magistratum peterent caperentque. Inde cognomen familiae inditum, vt *Annales* appellantur. Antea dictus L. Villius Tappulus, qui perperam in libris aliquibus, oscitantia et errore librariorum deprauatis, L. Iulius, *) Iunius, et Tullius scribitur. Mirantur criticorum plerique hanc de lege annaria rogationem a Liuio dici primum fuisse latam, ipsius historici

a) LIVIUS I. 7. c. 42. b) APPIANVS de bello ciuil. I. I. Confer. ROSINVS antiq. Rom. I. 8. c. 5. p. m. 832. PITISCVS lexico antiq. Rom. v. *lex Genucia de magistratibus*. tom. 2. p. 53. c) De bell. ciuil. I. I. d) Lib. 40. cap. 44. init. Confer. PIGHIVS annal. Rom. lib. II. tom. 2. p. 334. et SCIPIO AMIRATVS dissertationum politicarum lib. II. discurs. 5. p. m. 150. seq. *) Eumque errorem ALEXANDER ab ALEXANDRO genial. dierum I. 3. c. 3. extr. suisque in annotationibus ANDREAS TIRAQVELLVS pag. 285. seruauerunt, et SAMVEL PITISCVS lex. antiq. Rom. v. *Annalis* cognomen p. m. 99.

istorici testimonio rati, plures id genus leges et antiquiores fuisse. Nam de P. Cornelio Scipione, qui postea Africanus dictus, cum ante annos aedilis fieret, diserte scribit: *a) huic petenti aedilitatem quum obfisterent tribuni plebis, negantes rationem eius habendam esse, quod nondum ad petendum legitima aetas esset: si me, inquit, omnes Quirites aedilem facere volunt, satis annorum habeo.* De annis vero inde peculiarem latam fuisse legem, iudicare nequeo. Ipsa etiam consuetudo legis habetur loco, quae inde ab ipsius Romuli temporibus nisi prouectiori aetate noluit senatus esse membra, nedum ex illis, vel etiam de plebe, magistratus eligendos. Latam legem legisse non memini. Nec LIVIUS ipse *b)* meminit legis, ubi de consulatu T. Quintii Flamini agit, quem nondum annos XXX. natum fuisse, PLUTARCHVS*) memoriae prodidit. Contra, illius testimonio, *patres censuerunt, qui honorem, quem sibi capere per leges liceret, peteret, in eo populo creandi, quem velit, potestatem fieri, aequum esse.* Quae autem lex Flaminium a consulatu prohibere potuisset, erat alia, eam dignitatem ante praeturam ac aedilitatem non esse petendam: cum a quaestura ad consulatum properaret, quod M. Fulvius et Manius Curius tribuni plebis impedire studebant, aegre ferentes, *c)* iam aedilitatem praeturamque fastidiri: nec per honorum gradus documentum sui dantes, nobiles homines tendere ad consulatum, sed transscendendo media, summa imis continuare. Quae res ex campestri certamine in senatum venit. Sed nullius annariae legis facta est mentio: ut, nisi ex consuetudine, tunc temporis nullam exstitisse credamus. STEPH. VINANDVS PIGHIVS, *d)* qui cum aliis sibi persuadet, leges de tempore magistratuum plures fuisse ante L. Villii tribunatum latas, quae communi voce appellarentur annariae, hunc L. Villium arbitratur exactius tamen quid de magistratuum curulium annis constituisse noua lege, ut cognomen inde fuerit adeptus. Et IVSTVS LIPSIUS *e)* putat, iam ante per partes de quibusdam magistratibus ferri coeptum, quae omnia lex Iulia (Villia) iunctim fuerit complexa, ceteras quasi aboleuerit. Et de ordine magistratuum videtur ea lege

A 3

fanci-

a) Lib. 25. c. 2.*b)* Lib. 32. c. 7.

*) Eius vita, oper. tomo I. pag. 369.

c) Apud LIVIUM loc. cit.*d)* Annal. Roman. I. II. tom. 3.

P. 334.

e) De magistratibus veteris populi Romani c. 4.

sancitum fuisse. Eoque M. TVLLIUS *a)* procul dubio respexit, ubi refert, senatui placuisse, C. Caesaris rationem, quemcunque magistratum appetet. ita haberi, prout haberi lege liceret, si anno superiore quaestor fuisset. Legibus annalibus grandiore aetatem ad consulatum constitui. Alibi: *b)* *quid tam singulare, quam ut ex senatus consulto, legibus solutus, consul ante fuerit, quam ullum alium magistratum per leges capere licuisset.*

Anno ab vrbe condita DCXXII. M. Pinarius Rusca, tribunus plebis, legem annalem tulit: quod satis quidem aperte M. TVLLIUS CICERO memoriae prodidit: *c)* *olim Rusca cum legem ferret annalem, dissuasor M. Seruilius, dic mihi, inquit, M. Pinnari, num si contra te dixero, mihi male dicturus es, ut ceteris fecisti? Ut sementem, respondet, feceris, ita metes.* Quid vero iusserit, ex eius verbis colligi nequit. Legem non sine magna contentione latam ostendit. Sed neque huius, neque aliarum annalium verba concepta vsquam leguntur. Si quid coniectura valet, illis videtur cautum fuisse, ne quis ante aetatis annum XXVII. quaesturam, neque antea annum XXX. tribunatum, neque ante annum XXXVII. aedilitatem curulem, neque ante annum XXXX. praeturam, neque ante aetatis annum XXXXIII. consulatum peteret. De consulatu nullum dubium: CICERO enim meminit, *d)* Alexandrum M. Macedoniae regem obiisse tertio et tricesimo anno, quae sit aetas Romanis legibus decem annis minor, quam consularis. Eoque ipso aetatis anno XXXXIII. Cicero consulatum obtinuit *e)*. Praetura tribus ante consulatum petebatur annis, atque adeo aetatis anno XXXX. Frustra LIPSIVS *f)*, PITISCVS *g)*, et alii, qui Lipsium sequuntur, annum praeturae statuunt XXX. propterea, quod apud

---

a) Philippica orat. 5. c. 17. Confer. CUIACIUS observat. l. 17. c. 34. et l. 21. c. 32. *b)* Orat. pro lege Manilia c. 21. *c)* De oratore l. 2. c. 66. Confer. STEPHAN. VINANDI PIGHII anal. Roman. l. 13. tom. 3. p. 16. *d)* Philippica oratione 5. c. 17. extr. Confer. MANVTIVS de legibus Romanis p. m. 57. seqq. LIPSIVS de magistratibus veteris populi Romani c. 5. p. m. 18. *e)* Vid. MANVTIVS l. c. p. 59. CORRADVS comment. in Ciceron. Brutum p. 447. *f)* De magistr. vet. populi Romani c. 5. p. m. 15. 17. *g)* Lexico antiquitatum Roman. v. aetas praetoria. tom. 1. p. 52.

apud DIONEM CASSIVM a) legerit, fore ut quaestura functi et aedilitate, siue tribunatu, praeturam accipiant tricenarii. Non enim id solum sub principibus scripsit, qui legem annalem pro lubitu laxarunt; sed orationem tantum refert ad Caesarem Octavianum Augustum Maecenatis illius, qui studio honores, mores, leges, totum reip. statum pervertere conatus est, ut principi suo monarchiam suaderet. Audiamus ipsum: *in equestrem statum allegendi octodecim annos aetatis habere debent: hac enim aetate potissimum et corporum firma affectio, et ingenium conspicitur: in senatum vero adscribendi, annos viginti et quinque: — iidemque quum quaesturam, aedilitatem, ac tribunatum plebis gesserint, annum aetatis trigesimum habentes, praetores fiant. Ad quos magistratus, ut ad consulatum etiam, solos Romanos tibi deligendos censeo, partim propter institutorum patriae memoriam, partim ne protinus immutare reip. statum videaris. Eos magistratus ipse tu constitues: neque plebi aut populo potestatem eorum creandorum permiseris. Nec is annuos voluit esse magistratus, b) sed quinquennales: ne si quis breviori tempore circumscriptus rei administrandae didicerit artem, prius decedat, quam eius specimen exhibere possit. Haec vero omnia quomodo cum vetustis legibus et prisco reip. statu conveniant, aliis iudicandum relinquo. Multis extra ordinem et ante legitimum tempus praeturam aliosque magistratus obuenisse nemo negabit. Cato eam de se opinionem praebuit, ut honoribus, qui habentur victoribus, etiam dignus existimaretur, consulesque in senatu praeturam ei decernerent, quam leges nondum concedebant. Hanc vero dignitatem Cato respuit, eoque ipso gloriam auxit suam. c) Inter Praeturae ac aedilitatis petitionem triennium intercedit, ut legitimus sit aetatis annus XXXVII. ac aedilitatis annuo transacto munere quis biennio post sine ambitu queat ambire praeturam. Ita enim CICERO d) ad Furnium scribit: *multi clarissimi viri, cum reip. darent operam, annum petitionis suae non obierunt: quod eo facilius nobis est, quod non est annus hic tibi destinatus, ut, si AEDILIS FUISSES, POST BIENNIVM TVVS ANNVS ESSET.* Nunc*

a) Roman. histor. l. 52. p. m. 546.   b) Loc. cit. p. m. 549.
c) DIO CASSIVS Roman. histor. l. 39. p. m. 112. Confer. PLUTARCHVS in vita Catonis Uticensis, et VALERIUS MAX. l. 4. c. 1. n. 14. MANVTIVS de legibus Romanis p. m. 56.   d) Ad diuersos lib. 10. epist. 25.

Nunc nihil praetermittere videbere usitati et quasi legitimi temporis ad petendum. Neque hinc fuit ratio, cur LIPSIVS a) tam fidenter et tribunatui, et aedilitati vtrique, plebis et curuli, aetatis annum XXVII. aut XXVIII. vt praeturae annum XXX. tribuat. Nec difficulter quis eius quaestioni, cur probabile, tantum otiosi intervalli fuisse inter quaesturam et aedilitatem; quaestionem obicere posset, cur probabile, contra scriptorum consensum, tantum otiosi intervalli inter aedilitatem et praeturam, vel inter praeturam et consulatum fuisse. Satis, puto, ex superioribus certe constat, quod, cum aedilitas praeturam biennio antecedit, praetura item biennio consulatum, consulatus autem geratur anno XXXXIII. gerendae aedilitati legitimus annus sit XXXVII. Recte vero disputat LIPSIVS b) aduersus MANVTII c) rogationem: num obscurum est, leges loqui de curulibus tantum honoribus, aedilitate, praetura, consulatu; quaesturae autem, aedilitatis plebis, tribunatus plebis, rationem habuisse nullam? Hinc qui eum sequuntur, et PITISCVS d) asserere non verentur, aetatem aedilitiam, siue qua quis aedilitatem petere poterat, Villii legibus annalibus non fuisse definitam. Sed LATINVS PACATVS e) disertè scribit, non solum in amplissimis magistratibus adipiscendis, sed in praeturis quoque, aut aedilitatibus capeendis, aetatem fuisse spectatam petentium, et annos accurate obseruatos illa comitali lege praescriptos. De tribunis plebis adeo certi nihil statuendum: sed fieri quemquam de plebe non vulgaris auctoritatis anno aetatis XXX. potuisse arbitramur, cui simul atque aedili, vt supra dictum, LIPSIVS annum XXVII. aut XXVIII. assignat. Erant hi, decem numero, praesidia populi et auxilia aduersus quamcunque vim iniuriamue: vt quod prohiberent, plebemue rogarent, ratum ipsique sancti haberentur. f) Aetas, qua quis poterat quaesturam petere, annorum erat XXVII. Nam et POLYBIVS g) scribit, legem fuisse, ne quis vrbanum magistratum gereret, nisi decem

-
- a) De magistratibus veteris populi Romani c. 5. p. m. 15.
 b) Loc. cit. c. 5. p. m. 12. seqq. c) De legibus Romanis p. m. 54.
 Confer. etiam MARCELLVS DONATVS dilucidat. in Latinor. plerorumque historiae Romanae scriptorum locos obscuriores p. m. 595. Sueton. Caligula c. 1. d) Lexic. antiquitatum Romanarum v. aetas aedilitia. tom. 1. p. 51. et 53. e) Panegy. Theodosio imperatori dicto c. 7.
 f) CICERO de legibus lib. 3. c. 3. g) Lib. 6.

decem stipendia confecisset. Annus autem ad militandum legitimus fuit XVII. quo togam virilem sumebant. a) Et hanc dignitatem frustra negant legibus annariis definitam fuisse. Nam diserte QUINTILIANVS, b) Caluus, inquit, Caesar, Pollio multum ante quaestoriam aetatem grauissima iudicia susceperunt. De Germanico, C. Caesaris Caligulae patre, SVETONIVS, c) quaesturam quinquennio ante, quam per leges liceret, et post eam consulatum statim gessit. Rident audientes apud TACITVM, d) quod Nero e liberis Germanici quinquennio maturius, quam per leges, quaesturam peteret. De Didio Iuliano AELIVS SPARTIANVS: e) quaestor ante annum, quam legitima aetas sinebat, designatus est. Et M. Antoninus Philosophus imperator, IVLIO CAPITOLINO teste, f) gratia aetatis facta, quaestor est designatus. Ex quibus satis patet, aetatem, qua quis potuerit quaesturam petere, legibus definitam fuisse. At, inquit, si Villius quaesturae certum annum lege statuisset, vnde eius postea tam incerta ratio? Tiberius et Caius Gracchi quaesturam gesserunt aetatis anno XXVII. M. T. Cicero anno XXXI. C. Caesar anno XXXIII. M. Cato Uticensis anno XXVIII. liberum ergo cuique fuisse, quo aetatis anno quaesturam petere vellet. g) Liberum certe fuit post annum XXVII. nam ante hunc annum quaesturam petere non licebat: post eam vero aetatem hanc petere dignitatem, lege nusquam vetitum. Non, in stant obiectionibus, esse vero simile, Ciceronem, cui, cum homo nouus esset, laborandum maxime fuit de dignitate, nec, quae prima occasio daretur, negligenda; aut Caesarem, quo nemo magis honores appetiuit, nemo potestatis et imperii fuit audior, ab anno sexto et vigesimo, si is legitimus fuisset, in dictos annos distulisse. Ciceroni ipsa nouitas obstitit, qui ex equestri in senatorium ordinem ante referendus erat, quam ipsi quaesturam et inde sperandos honores petere liceret. Caesar, temporum iniuria et necessitate coactus, quos ipsi multos Sulla dixerit Marios inesse, diutius quam par erat, stipendia facere debuit: ac velut e somno cxeitatus, cum quaestor iam factus in Hispania Gades venisset, ac magni Alexandri imaginem apud Herculis templum vidisset, ingemuit, et quasi pertaesus ignauiam suam,

a) Vid. A. GELLIVS noctium Atticarum l. 10. c. 28. b) Instit. orator. l. 12. c. 6. c) Caes. Caligula cap. 1. d) Annal. l. 3. c. 29. n. 1. e) Eius vita cap. 1. f) M. Ant. Philosophi vita c. 5. g) Vid. MANVTIVS de legibus Romanis.

am, quod nihil a se memorabile actum esset in aetate, qua iam Alexander orbem terrarum subegisset. Et sic missionem continuo efflagitavit, ad captandas quam primum in vrbe maiorum rerum occasiones. *a)* Aduersus GRVCIII *b)* et communem aliorum sententiam de vicesimo septimo aetatis anno ad quaesturam petendam legitimo, LIESIVS *c)* annum statuit XXV. et argumentatur 1. a rationibus: quia tunc compleatur virilis vigor ex Vlpiani mente, *d)* et homines ad res politicas et priuatas iure apti censeantur. Recte, ex edicto praetoris: *quod cum minore quam XXV. annis natu gestum esse dicetur, uti quaeque res erit, animaduertam*: vnde et hodie in hanc vsque aetatem adulescentes curatorum auxilio reguntur, nec ante rei suae administrationem accipiunt, quamuis bene rem suam gesserint. Sed quae inde ratio ad petendam quaesturam, cum aliquot annis maior et magis in rebus administrandis confirmatus tantum munus videatur subire facilius. 2. Ab auctoritate: quod DIO CASSIVS *e)* senatoriam aetatem XXV. anno definiat, quaestura autem primus sit gradus in senatum. Enim vero haec Dio ex noua Maecenatis, veterem reip. statum peruertentis, suasionem refert, vt felicem Augusti formaret principatum: *in equestrem statum allegendi XVIII. annos aetatis habere debent: hac enim aetate potissimum et corporum firma affectio, et ingenium conspicitur: in senatum vero adscribendi annos XXV.* Quomodo enim non sit turpe ac damnosum, quum nemini ante id aetatis suorum bonorum administrationem concedatis, iis, qui eam nondum attigerint, remp. vos credere? 3. Quae profert, exempla nihil probant. Nec sine opprobrio studet infringere auctoritatem POLYBII, *f)* negantis, vllum vrbanum magistratum capi fas fuisse ab eo, qui non decem annos militasset, ab anno aetatis scilicet decimo septimo, vt supra monuimus, quod ante legitimum aetatis annum XXVII. ad quaesturam nemo pertingere potuerit. PIGHIVS ipse *g)* nihil definire audet, ac M. Tullii sequitur exemplum, qui saepius gloriatur, se magistratus, quos gessit, omnes anno suo, h. e. legibus finito, obtinuisse. Is autem quaestor in Siciliam iuit aeta-

a) SVETONIVS Caesar. c. 7. *b)* De comit. 1. 3. *c)* De magistrat. veteris populi Romani c. 5. p. m. 12. seqq. *d)* L. 1. §. 2. D. de minor. *e)* Roman. hist. l. 52. p. m. 546. *f)* Hist. l. 6. c. 17. *g)* Annal. Roman. l. 11. ann. vrbs 573. tom. 2. P. 334.

aetatis anno XXXI. aedilis curulis sexto post anno factus, aetatis XXXVII. deinde praetor XXXX et consul XXXXIII. Ita certe nihil petiit ante legitimum tempus: quo superato etiam longe post homo nouus quaesturam, atque ita subsequentes magistratus obtinere potuit. Bene monet SCIPIO AMIRATVS, *) si quis Romae in magistratibus concedendis diceret nullam aetatis habitam fuisse rationem, in errorem illum impingere duplicem: quia dubio procul Romani aetatis maxime seruarint praerogatiuam: & quia generatim vetare, ne maior hominum pars ad statutam vsque aetatem magistratum obtineat, minus sit periculosum, quam particulatim aliquem a gubernatione reip. arcere, qui legitimos nondum attigerit annos. Profecto virtute praestantium multo minor est numerus, quam inertium ac insolentium hominum, qui remp. turbarent, si quando ad eam regendam sine meritis admitterentur. Nisi quid extra ordinem decretum, legibus omnino standum sub libera rep. quas cum imperio Caesares quocunque modo infringere studebant. Ipse C. Iulius Caesar non per saltus, sed per gradus, ad perpetuam vsque dictaturam, petebat magistratus, vt summa dignitate ad exitium rueret tandem, victricibus omnia minitantibus armis. Cum Caesar Octavianus Augustus ab senatu Romano per Cornelium centurionem peteret consulatum: cunctante senatu, miles, reiecto sagulo, gladii ostendens capulum, in ipsa curia dicere non dubitauit: *hic faciet, si vos non feceritis.* a) Nec difficulter eius pueri Caius atque Lucius consules designati sunt. b) Ita non raro ex indulgentia principis, aut populi, temporis legitimi non habita ratione, XXV. et XX. annis minores designatos legimus fuisse consules. VLPIANVS: c) *si euenerit, vt minor viginti annis consul fit, apud se manumittere non poterit.* Idem: d) *quidam consulebat, an valeret sententia a minore viginti quinque annis iudice data, et aequissimum est, rueri sententiam ab eo dictam, nisi minor decem et octo annis fit. — et si minor praetor, vel consul ius dixerit, sententiamue protulerit, valebit: princeps enim, qui ei magistratum dedit, omnia gerere decreuit.* Quamuis ergo principes veteribus non steterint legibus, quas pro lubitu semper mutabant, suamque, data quauis occasione, ostendere solebant

B 2

absolu-

*) Dissertationum politicar. lib. II. disc. 5. p. m. 150. seqq.

a) SVETONIVS Aug. c. 26. b) Ibid. c. 64. c) §. 2. l. vn. D. de officio consulis. d) L. 57. D. de re iudicata.

absolutam potestatem: CURIACVS a) sibi tamen persuasit, plenam semper obseruatam fuisse pubertatem, i. e. XVIII. annorum aetatem, quae oris semet prodat maior dignitas et prima lanugo. Perruptis vero semel legibus, ut liberrimum erat principis arbitrium, certum non potest definiri tempus, quo magistratus petere et obtinere potuerint: cum maxime annorum numerus ab optima indole non exigendus videatur; neque in eo aetas exspectanda, cuius pulcherrima effulgeat virtus, aut quem pecunia maxime nobilitas commendat. Nulla sine exceptione regula: neque legi possunt casus aliquot extraordinarii derogare. Quod M. Valerius Corvus aetatis anno vicefimo tertio consulatum obtinuerit: b) vnicum dicitur exemplum fuisse, cuius ratio probe attendenda, post CCX. consules eius antecessores, qui tempus legitimum exspectare debuerunt. Si deuenimus ad C. Marii iunioris, qui consul ante annos viginti per vim creatus est, c) Scipionis Africani, d) et Pompei magni e) aetatem: consulum antecedentium multo maior est numerus. More maiorum ergo et legibus obligatos veteres Romanos oportet aetatis rationem habuisse: cum tot centenis pauci annumerentur iuniores, qui certas virgentesque ob rationes, salua legum auctoritate, admissi fuerunt. CICERO: f) *legibus annalibus cum grandiore aetate ad consulatum constatuebant, adolescentiae temeritatem verebantur.* &c. Pluribus tamen, ante legibus definitum tempus, ob singularem virtutem, ingenii candorem, ac rei militaris peritiam, consulatum aliosque honores, extra ordinem, concesserunt; rati, aetatis et annorum eos habere satis, quos amplissimis dignos esse ornamentis existimarent. Atqui perraro etiam illi, qui iusta aetate et anno praescripto consulatum petiuerunt, eum sine repulsa impetrare potuerunt. Sed, qui dignitatem consularem serius, quam lege definitum, quaesiuissent, sine repulsa plerumque illam acceperunt. Prima Caesarum et mutati imperii felicio- ra, ut principum sunt adulatoribus, tempora, non, ut LIPSIO g) videtur, priscam liberamque Romanorum remp. TACITVS h) respicit, ubi, *apud maiores, inquit, virtutis id praemium fuerat, cunctisque ciui-*
um,

a) Obseruat. l. 17. c. 34. Confer. eiusd. l. 21. c. 32. b) LIVI-
VS lib. 7. c. 26. VAL. MAXIMVS l. 8. c. 15. n. 5. A. GELLIUS l. 9. c. 11.
c) Epitome Liuiana 86. d) CICERO Philip. orat. 5. c. 17. e) PLV-
TARCHVS eius vita. f) Philip. orat. 5. 17. g) De magistrati-
bus veteris populi Romani c. 4. init. h) Annal. l. 11. c. 22.

um, si bonis artibus fiderent, licitum petere magistratus: ac ne aetas quidem distinguebatur, quin prima iuuenta consulatum ac dictaturas inirent. Neque id postmodum, si recte memini, alia fuit vnquam lege mutatum; neque ante Villiam aut Prinnariam leges crebro vsu venit: quin aliud omnibus suaserit semper ipsa consuetudo, donec illicitae ambitioni calorique iuuenili annalibus commemoratis legibus subueniendum, vt facta tecta sit a iuniorum pruritu publica salus. Attamen, qui rerum potiebantur, aliquando videri volebant, nisi maiora iuuenum, quam senum, essent merita, sanctissime priscas obseruare annales leges, ceu patriae saluberrimas. Iunior PLINIVS a) praetor est factus, quum ipsi Caesar annum remisisset. Commodus Antoninus, pessimus optimi patris filius, AELIO LAMPRIDIO b) teste, qui Caesar appellatus est puer cum fratre suo Seuerò, decimo quarto aetatis anno in collegium sacerdotum adscitus, et cooptatus inter tres, seculo post Christum natum altero, solos principes iuuentutis, *venia legis annariae impetrata, consul est factus, et cum patre imperator appellatus*. Eodemque teste, c) Alexander Seuerus, imperator pace belloque optimus, tertio post Christum natum seculo, *leges in annos firmavit, easque etiam ipse diligentissime seruauit*. Theodosii laudatione, seculo quarto, praedicat inprimis LATINVS PACATVS: d) *an vero quidquam putamus in imperii tui declaratione praeteritum, quum ductam esse rationem ipsorum etiam videamus annorum? Cuius quidem rei tanta fuit cura maioribus, vt non solum in amplissimis magistratibus adipiscendis, sed in praeturis quoque, aut aedilitatibus capeendis aetas spectata sit petitorum, nec quisquam tantum valuerit nobilitate, vel gratia, vel pecunia, qui annos comitali lege praescriptos festinatis honoribus occuparit*. Bene ac sapienter TVLLIVS monet, e) iis, qui habent a natura adiumenta rerum gerendarum, abiecta omni cunctatione, adipiscendos esse magistratus, gerendamque remp. neque enim aliter aut regi ciuitates, aut declarari animi magnitudinem posse. Et Caium Caesarem ineunte aetate suo satis conspicuo exemplo docuisse, f) ab excellenti eximiaque virtute progressum aetatis expectari non oportere. Annariis vero legibus saepe virtutis magnam indolem prius extinctam fuisse, quam reip. prodesse potuisset.

A 3

Nec

a) Lib. 7. epist. 16. n. 2. b) Commodo Antonino c. 2. c) LAMPRID. Alexandro Seuerò c. 44. d) Panegy. Theodosio Augusto dicta cap. 7. e) De officiis l. i. c. 21. f) Oratione Philippica 5. c. 17.

Nec legum habita ratione, apud antiquos praedicat Rullos, Decios, Coruinos, alios, et recentiori memoria superiorem Africanum, et T. Flamininum, admodum adolescentes factos consules, rebus fortiter et praeclare gestis et nomen, et imperium populi Romani ornavisse: ex quo iudicare haud difficulter quisque possit, virtutis, quam aetatis, cursum celeriores esse. Tanto vero magis LATINVS PACATVS a) annariae vel comitalis, quam vocat, legis rationem et obseruantiam commendat, quod qui venturi sint in virtutis adoptionem, vt non cadant, illo tamen adolescentiae lubrico titubare soleant. Sic sibi olim aliquantisper luxuriam Sullas, Catulos, Scipiones, et alios nominis clarissimi viros vindicasse: quos etsi ad portum mutati in melius reuexerint status, diu tamen vitiorum turbo iactauerit, et naufragos atque fluitantes ab illis, quibus fuerint agitati aut submersi, erroribus aegre potuerit recipere aetas. Ad magistratum gerendum in homine duarum requiri aetatum bona, virtutem iuuenum, atque maturitatem seniorum. Vetus illa quidem, sed valde dubia, et incertae auctoritatis, Romanorum lex fuit: *Qui ter fortiter fecerit, militia vacet.* b) Vacatio militaris, quae honesta et missio appellatur, raro veteribus Romanis concedebatur, nisi ob aetatis vitium senibus, quod armis inutilis iam essent, et sacerdotibus, quod ipsi sacro sancti, et sacris operarentur. Iustum autem in militia vacationis tempus quinquagesimus erat aetatis annus: vt apud LIVIVM c) legimus, nullius, qui non maior annis quinquaginta esset, militiae vacationem esse. Et Q. Petillio praetori mandatum, vt duas legiones ciuium Romanorum tumultuarias scriberet, et omnes minores quinquaginta annis sacramento rogaret. d) Vnde L. Annaeus SENECA philosophus: e) *audies plerosque dicentes, a quinquagesimo in otium secedam: sexagesimus annus ab officiis me dimittet.* Et post alia multa sub finem: f) *Lex a quinquagesimo anno militem non cogit, a sexagesimo senatorem non citat. Difficilius homines a se otium impetrant, quam a lege.* Caesar Octavianus AVGVSTVS g) annos militiae ciuibz determinauit: quatumque illi pecuniae, emeritis stipendiis, pro agro, quem nunquam non petebant, essent accepturi: vt,

a) Theodosio Augusto dicta oratione poneyrica cap. 7. b) Apud Marcum Annaeum SENECAM rhetorem, controuerf. l. i. n. 8. c) Lib. 42. c. 33. d) Lib. 40. c. 26. e) De breuitate vitae c. 4. f) Cap. 20. g) Apud DIONEM CASSIVM lib. 54. p. m. 617.

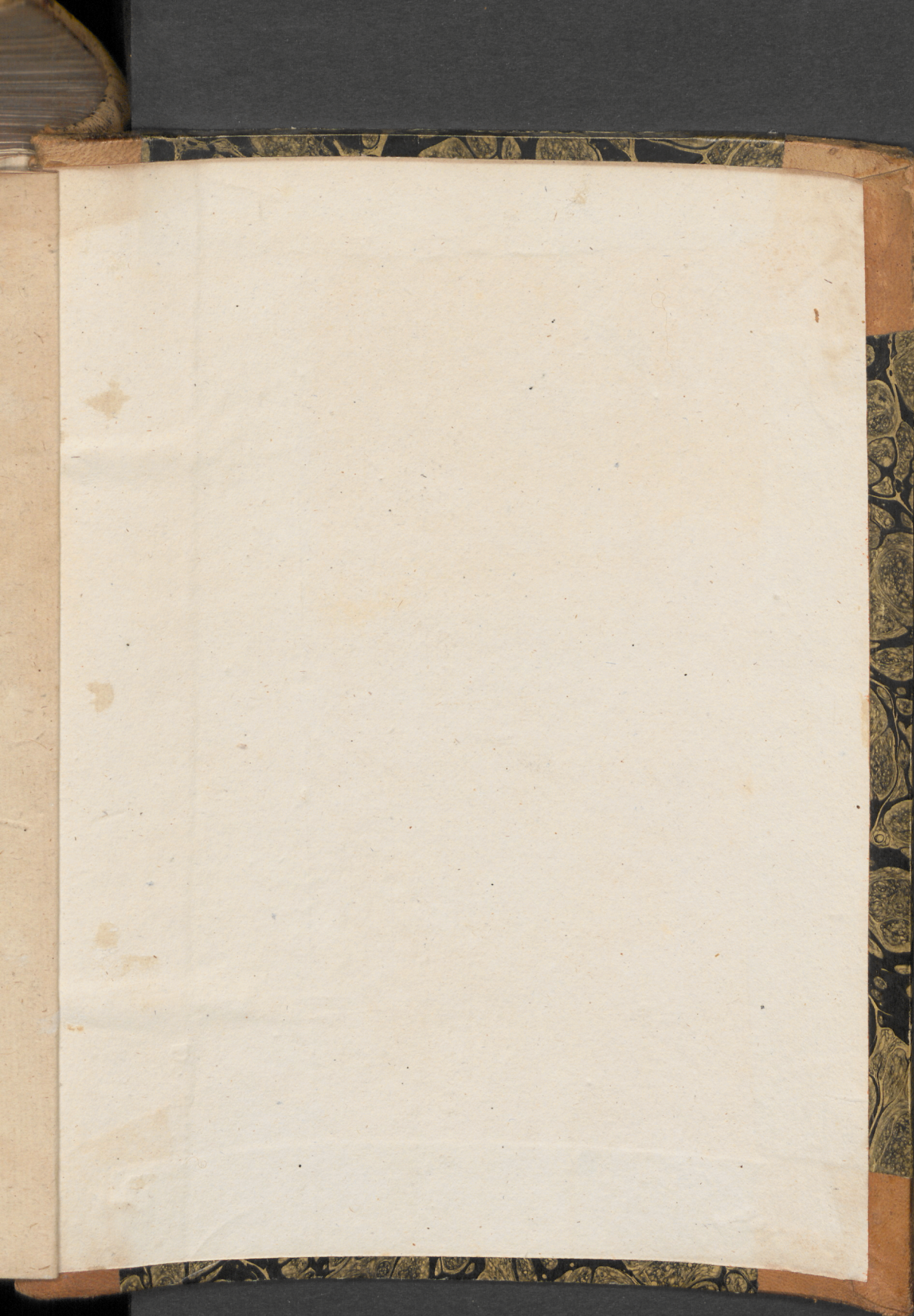
vt, constituto militiae certo praemio, nullam tumultuandi causam haberent. Anni erant definiti praetoriis cohortibus duodecim, aliis sedecim; et pecuniae plus illis, quam his. Quod institutum tunc quidem militum neminem voluptate, vel indignatione mouit; certa spe fretis omnibus, fore vt posthac nunquam fortunis spoliarentur suis. Nos autem, missis veterum Romanorum oblitteratis pridem, saluberrimis hodie sacri imperii, patriae, et academiae, legibus vtimur, quibus obstricti, Principis Serenissimi auspicio sub regimine, simul omnes agimus feliciter, et tranquillitate, ex animorum voto, quod beneficio Numini referimus acceptum, desideratissima gaudemus. Quotannis vndeicesimo ante Kalendas Septembris celebrandus recurrit patriae patris clementissimi natalis dies, qui tanto principi primum vitae, nobis vero et omnibus illi subiectis, rerum adeo feliciter gerendarum initium dedit, vt merito adhuc tantum coeli munus digna pietate veneremur, et inconcussam eius perennitatem impetrare studeamus. Est profecto nunquam satis praedicandum, inprimis natalicandidissimo die summis euehendum laudibus, incomparabile beneficium, quod optimi principis perpetuo ac indefesso labore, eius ditioni subiectorum quorumque tranquillitas procuratur, vigilante prouidentia facilis efficitur somnus, curis felicitas continua paratur, prudente rerum omnium administratione publica et priuata ciuium salus et incolumitas stabilitur: vt sui principis sub tutela et praesidio, periculorum expertes, secure agant: aut si quid immineat grauius, forti manu tecti, calamitatem ne sentire quidem videantur. Pompam nos aliis relinquentes, vt consueuimus, anniuersaria pietate, optimi principis festum agemus diem natalem, deuota gratulatione precibusque calidissimis, vt beneficium Numen hunc tam exoptatum, rebus nostris tam salutarem diem saepius et feliciorem semper reducere velit. Vna votorum summa est salus principis, quacum indiuiso nexu, quicquid a Deo proficiscitur felix ac prosperum, nouimus esse coniunctum. Vos magnifici et illustres viri, fautores et amici, proceres et ciues academici, hospites et qui nobis bene cupitis omnes, prout rei necessitatem ac pietatem cognoscitis, in auditorio maiori, die horaque dicta, conuenite frequentes, vestraque cum oratoris pia coniungite vota. Quod ego quidem a vobis omnibus humaniter et officiose peto, ipsa vero etiam pietas vestrum cuique imperat. P.P. Rinteli VIII. Id. Augusti cio idcc lxxv.

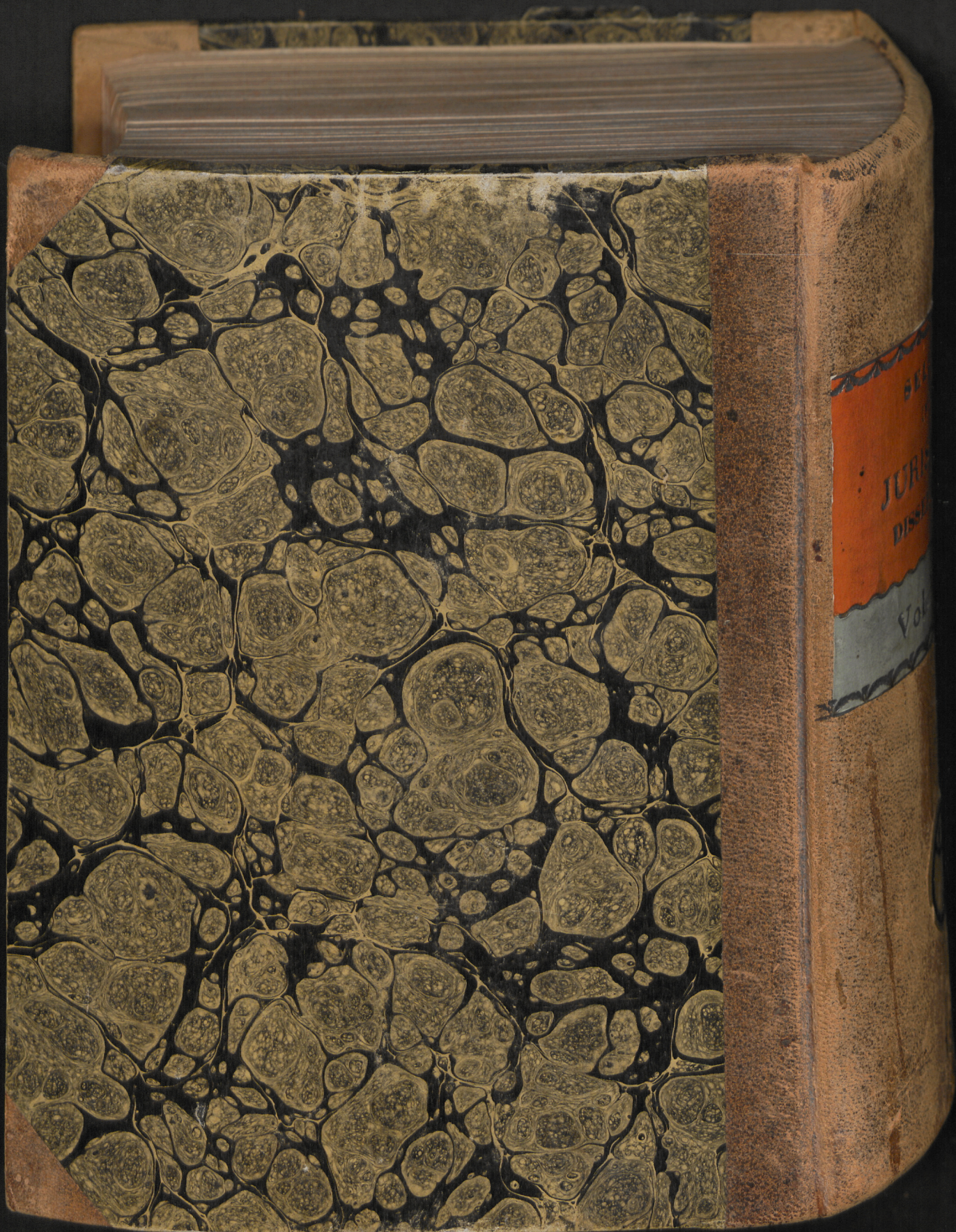

DFG

vt, constituto militiae certo praemio, nullam tumultuandi causam
habere. Anni erant definiti praetoriis cohortibus duodecim, aliis se-
; et pecuniae plus illis, quam his. Quod institutum tunc qui-
litum neminem voluptate, vel indignatione mouit; certa spe
ibus, fore vt posthac nunquam fortunis spoliarentur suis.
missis veterum Romanorum oblitteratis pridem, saluber-
cri imperii, patriae, et academiae, legibus utimur, qui-
ncipis Serenissimi auspicio sub regimine, simul om-
er, et tranquillitate, ex animorum voto, quod bene-
ficium acceptum, desideratissima gaudemus. Quo-
tannis ante Kalendas Septembris celebrandus recurrit
patriae, et Serenissimi natalis dies, qui tanto principi primum
vitae, nobis illi subiectis, rerum adeo feliciter geren-
darum initium, merito adhuc tantum coeli munus digna pie-
tate veneremus. Eius perennitatem impetrare studea-
mus. Est proinde satis praedicandum, inprimis natalican-
didissimo die summi laudibus, incomparabile benefi-
cium, quod optimi principis quo ac indefesso labore, eius ditioni
subiectorum quorum procuratur, vigilante prouiden-
tia facilis efficitur somniis continua paratur, prudente re-
rum omnium administratione priuata ciuium salus et inco-
lunitas stabilitur: vt sui praesidio et praesidio, periculorum
expertes, secure agant: aut grauius, forti manu te-
Et, calamitatem ne sentire qu- Pompam nos aliis re-
linquentes, vt consueuimus, a- te, optimi principis
festum agemus diem natalem, de ne precibusque cali-
dissimis, vt beneficium Numen hu- m, rebus nostris
tam salutarem diem saepius et felicior- uocare velit. Vna
votorum summa est salus principis, q- co nexu, quic-
quid a Deo proficiscitur felix ac prosperum, coniunctum.
Vos magnifici et illustres viri, fautores et a- et ciues aca-
demici, hospites et qui nobis bene cupitis on- neceffi-
tatem ac pietatem cognoscitis, in auditorio ma- dicta,
conuenite frequentes, vestraque cum oratoris vota.
Quod ego quidem a vobis omnibus humaniter et sa-
vero etiam pietas vestrum cuique imperat. P.P. p-
Augusti CIOIDCC LXXV.

